

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra geografie

**Administrativní členění států Evropské unie:
Srovnávací analýza**

Bakalářská práce

Denis Lupík

Vedoucí práce: RNDr. Martin Jurek Ph.D.

Obor: Geografie se zaměřením na vzdělávání maior / Historické vědy minor

Olomouc 2023

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	Denis Lupík (R19189)
Studijní program:	Geografie se zaměřením na vzdělávání maior / Historické vědy minor
Název práce:	Administrativní členění států Evropské unie: Srovnávací analýza
Title of thesis:	Administrative division of European Union countries: Comparative Analysis
Vedoucí práce:	RNDr. Martin Jurek, Ph.D.
Rozsah práce:	42 stran, 3 vázané přílohy
Abstrakt:	Bakalářská práce se zabývá administrativními jednotkami členských států Evropské unie. Věnuje se vymezení pojmů územního členění místní správy a systému NUTS. Hlavní část je věnována srovnání vývoje administrativního členění, počtu hierarchických úrovní, počtu jejich administrativních jednotek a kvalitativní srovnání jejich územní a populační velikosti. Administrativní jednotky jsou na závěr konfrontovány s regiony NUTS.
Klíčová slova:	administrativní členění, členské státy EU, hierarchie administrativního členění, veřejná správa, federativní státy, unitární státy, územní velikost, populační velikosti, srovnávací analýza
Abstract:	The bachelor thesis deals with administrative units of European Union member states. It focuses on the definition of territorial division of local administration and the NUTS system. The main part is dedicated to a comparison of the development of administrative division, the number of hierarchical levels, the number of their administrative units and a qualitative comparison of their territorial and population size. The administrative units are finally confronted with NUTS regions.
Keywords:	administrative division, EU member states, hierarchy of administrative division, public administration, federal states, unitary states, territorial size, population size, comparative analysis.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval sám pod vedením RNDr. Martina Jurka, Ph.D.
na základě uvedených zdrojů a dodržování vědecké etiky.

V Olomouci dne

.....

Denis Lupík

Poděkování:

Mé největší poděkování patří vedoucímu bakalářské práce RNDr. Martinu Jurkovi, Ph.D. za jeho trpělivost, ochotu a zejména jeho cenné připomínky a rady.

Současně bych chtěl poděkovat své rodině, blízkým a spolupracovníkům na ZŠ a MŠ Velký Újezd za jejich podporu při psaní bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Denis LUPÍK
Osobní číslo: R19189
Studijní program: B0114A330002 Geografie pro vzdělávání
Téma práce: Administrativní členění států Evropské unie: srovnávací analýza
Zadávající katedra: Katedra geografie

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je analyzovat hierarchii, strukturu a časovou stabilitu administrativního členění jednotlivých členských států Evropské unie. Bude provedeno vzájemné srovnání počtu hierarchických úrovní, počtů vymezených administrativních jednotek a kvantitativní srovnání jejich územní a populační velikosti. Administrativní členění bude konfrontováno se statistickými regiony NUTS a bude diskutována i historická perspektiva vymezení administrativních jednotek.

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 – 8 000 slov
Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Assembly of European Regions (2017): Report on the state of regionalisation in Europe. Brusel: AER.
European Union (2020): Eurostat regional yearbook. Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI:10.2785/98733
European Union (2018): Regions in the European Union: Nomenclature of territorial units for statistics – NUTS 2016/EU-28 (edition 2018). Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI: 10.2785/475524
Halás, M., Klapka, P., Bačík, V., Klobočník, M. (2017): The spatial equity principle in the administrative division of the Central European countries. PLoS ONE 12(11): e0187406. DOI: 10.1371/journal.pone.0187406
Przybyła, K., Kachniarz, M., Ramsey, D. (2020): The investment activity of cities in the context of their administrative status: A case study from Poland. Cities 97, 102505. DOI: 10.1016/j.cities.2019.102505

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Martin Jurek, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 15. prosince 2021
Termín odevzdání bakalářské práce: 10. dubna 2022

LS.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne: 26. listopadu 2021

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Cíl práce	9
3 Rešerše odborné literatury.....	10
4 Metodika práce.....	12
5 Obecný charakter územního členění místní správy v EU	13
5.1 NUTS.....	14
6 Výsledky práce.....	18
6.1 Přehled administrativního členění jednotlivých států.....	18
6.2 Hierarchie úrovní.....	27
6.3 Základní kvantitativní srovnání	29
6.4 Administrativní jednotky v rámci NUTS regionů	33
7 Diskuse	34
8 Závěr.....	36
9 Summary	37
10 Použité zdroje a literatura.....	38
11 Přílohy	43

1 Úvod

Administrativní členění představuje klíčový prvek organizace moci a územní správy na úrovni jednotlivých zemí. Je tvořeno řadou hierarchických úrovní, které mají za úkol spravovat a řídit různé oblasti, například v oblastech zdravotnictví, školství či regionálního rozvoje. V dnešní době je administrativní členění členských států EU značně rozmanité, jak v počtu hierarchických úrovní, tak v počtu jednotek na každé úrovni.

Bakalářská práce si klade za cíl poskytnout přehled o administrativním členění jednotlivých členských států Evropské unie a poukázat na rozdíly mezi těmito strukturami. Práce bude opírat o odbornou literaturu, oficiální dokumenty a statistické údaje a zaměří se na analýzu těchto celků.

Práce bude rozdělena do několika kapitol. V úvodní části bude popsáno fungování veřejné správy a statistických regionů NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), které jsou využívány k srovnávání regionálních údajů v rámci Evropské unie. Tato klasifikace umožňuje srovnání regionálních rozdílů v rámci jednotlivých členských států. Hlavní část bude věnována charakteru administrativního členění států EU. Důležitým prvkem bude historický vývoj administrativního členění, který nám ukáže, jak často se v těchto zemích administrativní členění měnilo a z jakých důvodů. Dále budou srovnávány počty hierarchických úrovní členění a počet jednotek v jednotlivých státech a současně bude provedeno kvantitativní srovnání velikostí a počtu obyvatel těchto jednotek. Poslední část se zaměří na spojení administrativního členění s regionální statistikou NUTS.

Výsledkem bude komplexní srovnání administrativního členění v jednotlivých členských státech EU. Práce by mohla přispět k lepšímu pochopení a srovnání administrativních struktur jednotlivých členských států EU a identifikaci rozdílů mezi nimi.

2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat hierarchii, strukturu a časovou stabilitu administrativního členění jednotlivých členských států Evropské unie. Bude provedeno vzájemné srovnání počtu hierarchických úrovní, počtů vymezených administrativních jednotek a kvantitativní srovnání jejich územní a populační velikosti. Administrativní členění bude konfrontováno se statistickými regiony NUTS a bude diskutována i historická perspektiva vymezení administrativních jednotek.

Práce by měla odpovědět na tyto výzkumné otázky:

- (1) Z kolika hierarchických úrovní se územněsprávní členění v členských státech EU skládá a jaký je počet vymezených administrativních jednotek v jednotlivých úrovních?
- (2) Jak se administrativní členění států EU liší v závislosti na jejich územní a populační velikosti?
- (3) Jak se liší územní a populační velikost administrativních jednotek v jednotlivých členských státech EU?
- (4) Jak korespondují jednotky administrativního členění v členských státech EU s regiony NUTS?

3 Rešerše odborné literatury

Různé faktory ovlivňující administrativní členění států EU jsou předmětem zájmu odborné literatury a mohou zahrnovat historické, geografické, kulturní a politické faktory. Literatura se na toto téma zaměřuje z různých úhlů, od analýzy administrativních struktur v jednotlivých státech až po srovnávání mezi několika zeměmi.

Moreno (2012) se věnuje právnímu rámci a fungování místních samospráv v členských státech EU. Popisuje princip samosprávy, její pravomoci a právní rámec. Dále klade důraz na historický vývoj místních správ, jejich obecnou charakteristiku, fungování, složení správ, financování a také vztah těchto správ k Evropské unii.

Veřejnou správu a služby v zemích EU popisuje Halásková (2012). V této publikaci se věnuje efektivnímu fungování veřejné správy v rámci administrativního členění členských států EU. Zaměřuje se na vývoj správ v kontextu ekonomického, politického a sociálního prostředí.

Halásková (2009) se zaměřuje na problematiku administrativních územních struktur. Představuje různé modely a principy územních struktur v členských státech EU. Autorka se věnuje počtu úrovní v členských státech, specifikům teritoriálního členění EU a územnímu členění podle systému NUTS.

Tématu místních správ v EU se věnuje diplomová práce Štefaňáková (2014), zaměřuje se na jejich orgány, ale také poukazuje na vývoj administrativních celků, zejména v zemích Visegrádské čtyřky. Práce dále zkoumá specifika administrativních celků v dalších státech EU.

Halás et al (2017) analyzují vztah mezi administrativním členěním a socioekonomickým vývojem ve středoevropských zemích. Konkrétně se zaměřují na administrativní členění České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska a snaží se zjistit, zda toto členění odpovídá principu prostorové spravedlnosti a zda má vliv na přerozdělování veřejných zdrojů a služeb. Výsledky ukazují, že v těchto zemích administrativní členění ne vždy odpovídá principu prostorové spravedlnosti a může být významným činitelem v socioekonomickém vývoji v jednotlivých regionech. Pokud je administrativní členění nevyvážené, může to vést k nerovnostem v přístupu ke zdrojům a službám.

Thijs (2017) porovnává přehled charakteristik členských zemí EU. Kromě popisu a přesného složení hierarchických stupňů administrativních struktur v jednotlivých zemích se věnuje například počtu úředníků, struktuře vlád, efektivitě a transparentnosti. Snaží se analyzovat vztah

mezi těmito faktory a veřejnou správou a poukazuje na to, že administrativní členění může mít vliv na charakteristiky veřejné správy a ovlivňovat rozdělení pravomocí v rámci samospráv.

Eurostat Regional Yearbook je ročenkou poskytující komplexní přehled o sociální a ekonomické situaci v EU. Zahrnuje i další témata, jako jsou demografie, ekonomika, obchod, vzdělání, zdraví a životní prostředí. Hlavním cílem ročenky je poskytnout informace, které umožní porozumět aktuální situaci v Evropské unii a jejímu vývoji. Statistiky jsou prezentovány na základě členských států a jejich administrativních celků, ale převažují zde statistiky v rámci systému NUTS.

Regions in the European Union (2018) se zaměřuje na problematiku administrativního členění a nomenklatury územních jednotek v EU. Cílem je poskytnout ucelený popis nomenklatury NUTS 2016/EU-28. Publikace se věnuje historii vzniku a dalšímu vývoji systému NUTS, jeho struktuře a kritériím pro rozdělení regionů. Ukazuje také významné změny, které v posledních letech proběhly. Pro každý členský stát jsou v publikaci vypsány jeho NUTS regiony spolu s mapou.

Dále byly prostudovány další zdroje, které jsou následně uvedeny jako citace v textu.

4 Metodika práce

Hlavní metodou je srovnávací analýza administrativních členění členských států Evropské unie. Na základě dohledání přehledu hierarchických úrovní administrativního členění a základních statistických údajů o nich (rozloha a počet obyvatel jednotlivých celků) bylo provedeno porovnání velikostní podobnosti a homogenity jednotlivých úrovní. Rešerše informací o historickém vývoji administrativního členění sloužila ke zjištění časové stability současného územního členění. Souběžně s tím bylo vyhodnoceno porovnání velikosti a homogenity úrovní NUTS a jejich vazba na existující administrativní jednotky. Jako zdroje statistických dat o územních celcích byla využita databáze Eurostat a údaje převzaté ze statistických úřadů jednotlivých členských zemí EU. Ke zpracování tabulkových dat a statistik a tvorbu grafů byl využit program Microsoft Office Excel.

5 Obecný charakter územního členění místní správy v EU

Státy mohou být organizovány do dvou hlavních forem: unitární nebo federativní. Mezi členy Evropské unie převažují unitární státy, což znamená, že země má centrální vládu, která má svrchovanou moc. Tato centrální vláda rozhoduje, jaké pravomoci a odpovědnosti přenést na nižší úroveň vlády. Některé státy mohou mít strukturu, kdy uznávají autonomní regiony nebo města. Tyto územní celky mají různé speciální pravomoci z geografických, historických, jazykových nebo kulturních důvodů. Někdy dochází ke kombinaci unitárního a federativního typu a takové státy jsou nazývány "kvazi-federace". Jedná se o unitární země s některými rysy federativních zemí. Příkladem takového typu státu je například Španělsko (OECD, 2022).

Federativní státy, na rozdíl od unitárních, sdílejí svou suverenitu mezi federativní vládou a samosprávnými regionálními subjekty. Tyto subjekty jsou rovněž nazývány federativními státy (v případě Německa například Bundesländer). Tyto státy mají svou vlastní vládu, ústavu a parlament. Federativní státy dále přenášejí své pravomoci na nižší administrativní jednotky podobně jako je tomu u unitárních států (OECD, 2022).

Veřejnou správu můžeme rozdělit na státní správu a samosprávu. Státní správa je činnost státu, kterou provádí přímo stát prostřednictvím svých orgánů nebo orgánů, na něž výkon správy v určitém rozsahu přenesl. Samospráva je způsob řízení celku, kdy si subjekt může o určitých svých záležitostech sám rozhodovat autonomním způsobem.

Místní správy vznikaly jako reakce na potřeby, zájmy a cíle v různých oblastech a lokalitách. Veškerá jejich veřejná moc je odvozena od moci státu, který přenáší část svých pravomocí na jiné subjekty. Územní správní celek je prostorově vymezený funkční celek, který má právo na samosprávu. Právo samosprávy je většinou zakotveno přímo v ústavě státu a dále rozvíjeno v dalších zákonech (Thijs, 2017).

V Evropské unii můžeme rozlišovat tři základní formy organizace místní správy (Štefaňáková, 2014):

- **Anglosaský systém** – místní správa je zde chápána spíše jako samospráva, jelikož státní správa a samospráva zde nejsou odděleny. Tato správa podléhá kontrole parlamentu. Tento systém je typický například pro Irsko či Velkou Británii.
- **Francouzský systém** – na místní úrovni existují oddělené orgány státní správy a samosprávy, které jsou samostatně a striktně oddělené vedle sebe. Tento systém je typický pro Francii.

- **Středoevropský systém** – státní správa i samospráva jsou na místní úrovni vykonávány společně stejnými orgány. Tyto orgány tak mohou vykonávat v rámci samosprávné činnosti obě formy správy na základě přenesení působnosti. Tento systém je typický například pro Českou republiku a Polsko.

V Evropské unii neexistuje žádný právní dokument, který by státům pevně stanovil povinný model veřejné správy nebo územního členění. To se v jednotlivých státech vyvíjelo na základě různých specifických podmínek, které zahrnují ekonomické, historické, kulturní, sociální a územní aspekty. V každém z nich se vývoj místní správy postupně a pozvolna vyvíjel podle svých vlastních specifik.

Podobu územního uspořádání výrazně ovlivnily historické podmínky, a proto existují specifické struktury místních samospráv. V Evropské chartě místní samosprávy se nacházejí zásady a principy, kterými se Evropská unie snaží zabezpečit podporu demokracie a zefektivnit fungování samospráv ve svých členských státech (Council of Europe, 2021).

Napříč státy EU lze nalézt různé formy územního členění. Země jsou rozděleny do několika úrovní, na kterých probíhá místní správa. To, co mají jednotlivé země povětšinou společné, je nejnižší stupeň, který tvoří převážně obce. Pojmy jako komunity, vesnice, města a obce se nejčastěji nacházejí na nejnižší úrovni administrativního členění. Pro druhou a třetí úroveň členění jsou používány názvy jako okresy, kraje, kantony, provincie apod. (Halásková, 2009).

5.1 NUTS

NUTS (Nomenklatura územních statistických jednotek) jsou územní celky, které byly vytvořeny Evropským statistickým úřadem, zkráceně Eurostat, pro analýzu ekonomických ukazatelů a statistické monitorování regionů Evropské unie. Současně slouží k hodnocení regionální politiky členských států EU. Systém NUTS byl zaveden Eurostatem v roce 1988 a jde o hierarchický systém územního členění, který se skládá ze čtyř úrovní (0, 1, 2 a 3) (Eurostat, 2023).

Územní členění podle NUTS nemusí odpovídat administrativnímu členění v rámci státu, jelikož má jiný účel. NUTS regiony jsou vytvořeny s ohledem na homogenitu a kompaktnost území s ohledem na socioekonomické ukazatele. Administrativní členění v členských státech se může výrazně lišit, což by mohlo vést k nesrovnalostem při porovnávání regionů napříč EU.

V roce 1990 byla vedle soustavy NUTS zavedena i soustava LAU (Místní samosprávné jednotky), která převzala úlohu původních nižších stupňů soustavy NUTS (NUTS 4

a NUTS 5). Tato soustava zahrnuje lokální územní jednotky, jako jsou okresy a obce. Původně byly používány dva stupně soustavy LAU (1 a 2), ale od roku 2017 byla zachována pouze jedna úroveň LAU, která odpovídá nejnižší hierarchické úrovni administrativního členění v daném státě (EUROSTAT, 2023).

Využití regionů NUTS umožňuje porovnávání socioekonomických ukazatelů různých regionů EU a sledování jejich vývoje v čase. Tyto regiony jsou důležité pro alokaci finančních prostředků z fondů EU na regionální projekty. V (tab. 1) lze vidět aktuální počet NUTS regionů v jednotlivých členských státech.

Tab. 1 – Počet NUTS regionů v členských státech EU k roku 2022

	NUTS level 1	NUTS level 2	NUTS level 3
EU	92	242	1166
Belgie	3	11	44
Bulharsko	2	6	28
Česko	1	8	14
Dánsko	1	5	11
Estonsko	1	1	5
Finsko	2	5	19
Francie	14	27	101
Chorvatsko	1	4	21
Irsko	1	3	8
Itálie	5	21	107
Kypr	1	1	1
Litva	1	2	10
Lotyšsko	1	1	6
Lucembursko	1	1	1
Maďarsko	3	8	20
Malta	1	1	2
Německo	16	38	401
Nizozemsko	4	12	40
Polsko	7	17	73
Portugalsko	3	7	25
Rakousko	3	9	35
Rumunsko	4	8	42
Řecko	4	13	52
Slovensko	1	4	8
Slovinsko	1	2	12
Španělsko	7	19	59
Švédsko	3	8	21

Zdroj: Eurostat regional yearbook (2022)

Definice NUTS (Matoušková, 2000): „NUTS (*La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*) představují v Evropské unii systém jednotné struktury územních jednotek, který byl zaveden Statistickým úřadem EU (Eurostat) pro potřeby statistického sledování a zpracování analýz sociální a ekonomické situace v jednotlivých regionech a pro potřeby regionální politiky. Celkem existuje 6 úrovní NUTS, jejichž základními charakteristikami je rozloha a počet obyvatel. Jednotlivé úrovně NUTS jsou označovány římskými číslicemi 0–5, kdy mezi pořadovým číslem a velikostí NUTS je vztah nepřímě úměrný; čím nižší číslo, tím větší region. Od roku 1988 se NUTS používají zejména pro veškeré aktivity spojené s čerpáním prostředků ze strukturálních fondů.“

Pro lepší orientaci je každému NUTS regionu v daném státě přiděleno označení. Kód začíná dvoupísmenovým identifikátorem příslušné země. V České republice je používáno označení CZ-NUTS, ve Francii FR-NUTS a v Německu DE-NUTS. Toto označení se používá pro přehlednost pro regiony ve všech členských státech EU.

Aby tyto regiony sloužily k poskytování statistických údajů, jsou pro jednotlivé úrovně soustavy NUTS stanoveny počty obyvatelstva (tab. 2).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady dále stanoví, že klasifikace musí být stabilní po dobu nejméně tří let. Tato stabilita zajišťuje, že data se týkají stejné regionální jednotky v průběhu určitého časového období, což je zásadní pro statistiku, zejména pro časové řady. Nicméně národní zájmy někdy vyžadují změny v regionálním členění země, v takovém případě dotčená země informuje Evropskou komisi o změnách. Na konci období stability poté Komise změní klasifikaci podle pravidel nařízení NUTS. Nové tříleté období stability začalo na začátku roku 2021 a jako v minulosti, proběhly některé změny. Například v rámci NUTS 1 byla Česká republika přejmenována na Česko (Czechia) (Eurostat, 2023).

Tab. 2 – Mezní počty obyvatel jednotlivých úrovní NUTS regionů

Úroveň NUTS	Minimální počet obyvatel	Maximální počet obyvatel
NUTS1	3 000 000	7 000 000
NUTS2	800 000	3 000 000
NUTS3	150 000	800 000

Zdroj: Eurostat regional yearbook (2022)

Hlavní principy NUTS Klasifikace podle (Eurostat regional yearbook, 2022):

- Princip 1: nařízení NUTS definuje minimum a maximální populační hodnoty pro danou velikost jednotlivých regionů NUTS, aby zajistilo základní stupeň srovnatelnosti. Odchytky od těchto hodnot jsou možné pouze tehdy, jsou-li konkrétní geografické, socioekonomické, historické, kulturní či environmentální okolnosti.
- Princip 2: NUTS upřednostňuje administrativní rozdělení, když jsou k dispozici administrativní struktury různé úrovně NUTS. V těch členských státech EU, kde neexistuje odpovídající administrativní vrstva do určité úrovně NUTS, jsou regiony tvořeny sdružování menších správních regionů

6 Výsledky práce

6.1 Přehled administrativního členění jednotlivých států

Belgie získala V roce 1830 nezávislost na Nizozemsku a její administrativní členění se během historie několikrát změnilo (Belgium.be, 2023; Bouvier 2012). Původně byla země rozdělena na okresy a provincie. V roce 1993 však došlo k reformě, při níž byl vytvořen federativní stát. Jeden z prvních článků jejich ústavy zní: „Belgie je federativní stát složený z komunit a regionů“. Stát se současně rozdělil na tři regiony. Rozdělení těchto regionů má jazykové a kulturní důvody.

Valonský region se skládá z oblastí, kde je nejvyužívanějším jazykem francouzština, zatímco ve Vlámském regionu se mluví vlámsky. Třetím regionem je hlavní město Brusel a přilehlé okolí.

Poslední změna administrativního členění proběhla při reformě v roce 2019, v platnost však vstoupila až v roce 2020. Důsledkem reformy bylo sloučeno několik menších obcí do větších celků. Cílem mělo být zvýšení efektivity správy obcí. Počet obcí se snížil z 589 na 581. Složená je z 3 regionů, 10 provincií (Provinces), 43 Arrondissementů a 581 obcí (Communes). Mimo toto členění existují ještě tzv. arrondissementy kterých je 43 a mají úlohu. spíše organizační jednotky pro státní orgány a některé služby.

Bulharsko mělo prvky administrativního členění již za nadvlády Osmanskou říší a následně se vyvíjelo (Drumeva, 2001; Vodernichov 2012). V roce 1878, když bylo Bulharsko osvobozeno od Osmanské nadvlády, tak byla země rozdělena na oblastí (okrazi). Tyto oblasti následně existovali až do roku 1987. V tomto roce bylo Bulharsko rozděleno na 28 oblastí a současně byla zavedena tzv. soustava velkých měst. Následně byly velké město opět začleněny zpět do oblastí.

Současné uspořádání bylo vyhlášeno zákonem o administrativním členění (č. 1 ze dne 5. ledna 1999 k potvrzení hranic, správních center krajů a obcí v nich zahrnutých). Poslední velká úprava proběhla, při již zmiňované reformě, v roce 1999. Skládá se z 28 oblastí a 265 obcí (obshtini). V roce 2000 pak vzniklo v Bulharsku 6 regionů NUTS 2, které slouží k statistickým účelům.

Česko se svou administrativní strukturou vychází ze své minulosti, kdy bylo součástí Československa, které vzniklo v roce 1918. Země byla rozdělena na kraje a samosprávnou funkci měly i historické země (Čechy, Morava a Slezsko). V roce 1960 proběhla změna administrativního členění, kdy byl redukován počet krajů.

Česká republika převzala část své územní struktury po rozdělení Československa na dva samostatné státy (Jeleček, 2000; Perlín, 2009; Kadečka, 2012). Další administrativní reforma proběhla v roce 2000, kdy byly kraje změněny do současné podoby a jejich počet se ustálil na 14, přičemž jeden z nich tvoří Hlavní město Praha. Okresy existují již od roku 1960 a jejich počet je nyní 76. Další úroveň administrativního členění tvoří tzv. správní obvody obcí s rozšířenou působností, které byly vytvořeny v roce 2003. Správních obvodů ORP je 205. Po roce 2006 převzaly některé kompetence z části krajské úřady a z části obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Základních administrativních jednotek je 6 254, jejichž součástí jsou i 4 vojenské újezdy.

Dánsko bylo do roku 1970 rozděleno na 86 krajů. Po reformě v tomto roce se počet snížil na 14 okresních vládních prefektur (statsamt) a počet obcí z 1300 na 275, což samosprávným celkům poskytlo větší autonomii. Vláda následně připravovala reformu administrativního členění, kterou dokonali zákonodárci 26. června 2005 s cílem vytvořit nové regiony (Ministerstvo hospodářství a vnitra Dánska, 2023; Greve, 2012).

Regiony vznikly 1. ledna 2007 a nahradili tak bývalé celky. Současně byly menší obce sloučeny do větších celků. Většin obcí má kolem 20 000 obyvatel. Vzniklo nových 5 regionů. Současně byl snížen i počet obcí z 270 na 98. Jedná se o největší reformu administrativních celků za posledních 30 let (SNGWOFI, 2023).

V současné době se administrativní členění Dánska skládá ze 2 úrovní: 5 regionů a 99 obcí (kommuner). Kromě toho má stát dvě územní jednotky s vlastní samosprávou, a to Faerské ostrovy a Grónsko. Souostroví Ertholmene naopak nepatří do žádného regionu.

Estonsko získalo v roce 1991 nezávislost na Sovětském svazu, vzniklo 15 krajů, 33 měst a 213 obcí (Mäeltseemes, 2012). V roce 1996 byly hranice a názvy některých jednotek změněny zákonem. Následně vládní aparát usiloval o snížení počtu místních samospráv. Reforma byla zpočátku kritizována, ale podařilo se ji uskutečnit v roce 2017, kdy sloučením 185 obcí vzniklo

51 nových obcí a 28 původních zůstalo. Administrativní členění se nyní skládá ze 2 úrovní: 15 krajů (maakond) a 79 obcí (omavalitsus), které se dále skládají z 15 měst (linnad) a 64 vesnic (vallad).

Finsko bylo dlouho členěno do tzv. gubernií, které se skládaly z několika krajů s vlastní samosprávou (Mäenpää, 2012). V roce 1997 byl tento systém nahrazen novým, který se skládal z 20 krajů (maakunta). V roce 2010 došlo ke snížení počtu krajů na 19, protože byly sloučeny kraje Kymenlaakso a Päijät-Häme. Současně se Finsko skládá kromě krajů z 310 obcí s vlastní samosprávou.

Francie má jako jednu ze svých úrovní administrativního členění tzv. departementy. Ty byly poprvé zavedeny již v roce 1790 francouzským parlamentem a postupně se značně vyvíjely (Cabanis; Páčešilá, 2022; Hertzog, 2012). V roce 1950 byly zřízeny vyšší administrativní jednotky, tzv. regiony, kterých od roku 2016 je 18. V evropské části Francie jich leží 13, z nichž Korsika má jako jediná status collectivité territoriale. Dalších 5 regionů je tvořeno pouze jedním departementem a ty jsou označovány jako zámořské departementy (Départements et régions d'outre-mer). Patří k nim Réunion, Martinik, Francouzská Guyana, Guadeloupe a Mayotte.

Do roku 2015 se Francie skládala z 27 regionů. V následujícím roce se počet regionů snížil na 18, a to díky slučování stávajících regionů, avšak pouze v evropské části Francie. Zámořské regiony zůstaly beze změny.

Do roku 2021 se regiony dělily na 101 departementů. V tomto roce se díky spojení některých z nich snížil počet na 94. Departementy se dále dělí na 332 arrondissementů, avšak ty nemají žádné vlastní zastupitelstvo. Arrondissementy se dělí na 2 054 kantonů, které slouží rovněž k administraci a rozdělení voličů. Posledním článkem jsou 34 836 obcí (commune) s vlastní samosprávou a voleným zastupitelstvem.

Chorvatsko používá systém žup (županija), který byl zaveden již v království Chorvatů, Slovinců a Srbů a později byl obnoven po vyhlášení nezávislosti země v roce 1992. Tento systém se skládá ze 21 žup, které nahradily bývalé oblastní členění (Ivanisevic, 2001; Rác, 2014). Každá župa se dále člení na obce s vlastní samosprávou. Hlavní město Záhřeb má status

župy. V roce 2010 došlo k poslední změně v administrativním členění, kdy byly některé menší župy sloučeny do větších celků.

Chorvatsko se nyní skládá ze 20 žup a jednoho městského kraje, který zahrnuje hlavní město Záhřeb, a 556 obcí, jež mají podobné postavení jako obce v České republice. Administrativní členění je zde dvouúrovňové. Po vstupu Chorvatska do Evropské unie v roce 2013 byly regiony NUTS, které se zde v jisté podobě nacházely již od roku 2002, začleněny do evropského systému regionální klasifikace.

Irsko bylo historicky rozděleno na provincie (Connacht, Leinster, Munster a Ulster), které se dále dělily na hrabství a okresy (Scannell, 2012). Po získání nezávislosti v roce 1922 byl zaveden nový administrativní systém založený na 26 hrabstvích a dalších okresech. V roce 1970 byly okresy zrušeny a zůstala pouze hrabství a města s vlastním statutem. V roce 2014 došlo k poslední změně, kdy se počet nejvyšších administrativních jednotek klesl z 114 na 31, z toho je 26 hrabství a 5 městských rad (SNGWOFI, 2023). Místní zastupitelstva (Local councils) tvoří základní úroveň administrativního členění a existuje jich celkem 166.

Itálie je regionálním státem, protože je rozdělena na 20 regionů, které mají významnou autonomii (Vandelli, 2012). V ústavě z roku 1948 jsou v článku 131 jako administrativní celky první úrovně uvedeny regiony (regioni), přičemž pět z nich bylo v článku 116 připsáno zvláštní postavení (Sicílie, Sardinie, Údolí Aosty, Tridentsko-Horní Adiže, Furlánsko-Julské Benátsko). Regiony mají různou úroveň autonomie.

Druhým stupněm jsou 80 provincií, 2 autonomní provincie, 14 metropolitních měst, 6 svobodných měst, 4 regionální decentralizační subjekty a region Údolí Aosty, což dělá celkem 107 jednotek. V roce 2014 bylo zákonem provedeno několik větších ohledně provincií a metropolitních měst (SNGWOFI, 2023). Provincie se dále dělí na 7903 obcí (comuni).

Kypr má znaky svého administrativního členění již v ústavě z roku 1960 (Coucounis, 2012). Po turecké invazi v roce 1974 je velká část území Kyperské republiky okupována tureckými vojáky, kteří na tomto území vyhlásili Severokyperskou tureckou republiku, kterou však většina států světa neuznává. Tento stát okupuje celou provincii Kyrenia, většinu provincie Famagusta,

Nikósii a malou část provincie Larnaca. Administrativní členění je dvouúrovňové, rozděleno na 6 provincií (eparchie) a obce (komuni), kterých je 615. Do počtů jednotek jsou započítány i ty, jenž jsou okupovány Severokyperskou tureckou republikou.

Litva roce 1994 provedla reformu, při které bylo vytvořeno administrativní rozdělení na 10 nových krajů (apskritys) jako vyšší úroveň správy (Šaparniene a Lazauskiene, 2012). Poslední změna členění proběhla v roce 2010, kdy byla zrušena většina funkcí krajů, nadále existují zejména pro statistické a pár administrativních funkcí. Cílem této reformy bylo zefektivnit místní správu. Od té doby je Litva rozdělena na 10 Apskritis a 60 obcí (savivaldybės).

Lotyšsko získalo v roce 1991 nezávislost na Sovětském svazu a v té době ponechalo administrativní členění s okresy (Vilka, 2012; Kettunen, Pobiruchin, 2021). V roce 2009 byly okresy zrušeny a nahrazeny systémem samosprávných obcí. Dne 10. června 2020 schválil lotyšský parlament reformu, která zredukovala 110 obcí a 9 republikových měst na 43 jednotek skládajících se z 7 státních měst (valstspilsētas) a 36 obcí (novadi) (SNGWOFI, 2023). Toto správní členění začalo platit až od července 2021.

Lucembursko mělo jako nejvyšší úroveň správy tři distrikty (Lucembursko, Diekirch a Grevenmacher), které vycházely již ze zákona schváleného roku 1843. V říjnu 2015 byly tyto distrikty zrušeny a nejvyšší správa přešla na 12 kantonů, které byly dříve pododdělením distriktů. Hlavním cílem této reformy bylo zjednodušení administrativy při kontaktu s obcemi (Luxembourg.lu, 2023; Goerens, 2012; Wort, 2018).

Členění je dvouúrovňové, kde se kantony skládají z 102 obcí (communes), přičemž 12 z nich má status města. Původně bylo obcí více, ale v roce 2018 proběhla řada sloučení (SNGWOFI, 2023).

Maďarsko se od roku 1950 člení na 19 žup a hlavní město Budapešť. Toto členění prošlo několika změnami, ale po pádu komunistického režimu v roce 1989 se vrátilo k původnímu počtu žup (Szente, 2012; Soós, 2020). Po schválení nové ústavy byl v roce 2011 přijat Zákon o obcích, která do administrativního členění zakomponovala novou úroveň v podobě 175

okresů (járos). Obvody tímto převzaly mnoho funkcí, které dříve vykonávaly obce. Vytvoření okresů mělo za cíl lepší koordinaci spolupráce a efektivnější využívání veřejných zdrojů. V roce 2014 byl počet okresů snížen na 174 z důvodu zániku okresu Polgárdi. Celkově má Maďarsko tři úrovně administrativního členění, přičemž posledním stupněm jsou 3 155 obcí (városok a község).

Malta se od roku 1993 skládá z 68 lokalit (kunsilli lokali), které jsou spravované místními radami (Government of Malta, 2023; Aquilina; Calleja, 2012). Z nich 54 se nachází na ostrově Malta a 14 na ostrově Gozo. Tyto lokality tvoří základní formu místní samosprávy a mezi nimi a státem neexistuje žádný další mezistupeň. V roce 2001 bylo rozdělení Malty na tři regiony zakotveno v ústavě. V roce 2009 byly dva z těchto regionů dále rozděleny a Malta byla rozdělena na 5 regionů, které však nemají administrativní funkci. V roce 2021 byly regiony nahrazeny 6 regionálními radami, využívají se pro statistické a jiné účely, však neplní žádné administrativní funkce (SNGWOFI, 2023).

Německo má federativní uspořádání státu. Po sjednocení Východního a Západního Německa v roce 1990 byl stát rozdělen na 16 spolkových zemí (Bundesländer). Tyto země odpovídají dnešnímu uspořádání (Schefold, 2012). Každá spolková země má svůj vlastní parlament a vládu, které jsou odpovědné za oblast vnitřní politiky spolkové země. Rozdělení na spolkové země je v Německu historicky zakořeněno, když se v původní Svaté říši římské národa německého stát rozdělil na mnoho menších států. Po první světové válce byla v roce 1919 založena Výmarská republika, která se skládala z 18 států (Freistaat) s výraznou autonomií.

Z celkového počtu spolkových zemí tvoří tři z nich tzv. svobodná města (Berlín, Hamburg a Brémy). Tyto města jsou jednou obcí, kromě Brém, které se skládají z dvou. Od 90. let došlo proběhlo několik reforem s cílem zjednodušit administrativní strukturu spolkových zemí. Tyto reformy přenesly pravomoci na okresy (SNGWOFI, 2023). Spolu se spolkovými zeměmi byly vytvořeny okresy o celkovém počtu 401 (294 Landkreise a 107 Stadtkreis) a současně existuje 10 907 základních administrativních jednotek, z nichž převažují obce (Gemeinden). V některých spolkových zemích, konkrétně v Bavorsku, Severním Porýní-Vestfálsku, Hesensku, Berlíně a Sasku, jsou mezi spolkovými zeměmi a okresy přidány ještě tzv. Regierungsbezirke. Ty slouží k lepší správě území a koordinaci mezi regionálními orgány a v současnosti jich existuje 19.

Nizozemsko se skládá ze 12 samostatných provincií, které navazují na původní středověké provincie. V některých případech se od těchto původních provincií mírně liší, jako například provincie Utrecht. V roce 1840 se provincie Holandsko rozdělila na dvě nové provincie: Severní a Jižní Holandsko. Poslední provincií, která byla zřízena v roce 1986, je Flevoland, která sestává převážně z rekultivované půdy. Každá provincie má svůj vlastní parlament a správu (AER, 2023; Van Haaren-Dresens, 2012).

Kromě provincií jsou součástí Nizozemského království i tři zvláštní správní obvody – ostrovy Bonaire, Svatý Eustach a Saba. Navíc se Nizozemské království skládá ze tří ostrovů ležících v Karibiku – Aruba, Curaçao a Svatý Martin. Administrativní členění je dvouúrovňové, kde nejnižší úrovní jsou 355 obcí (gemeenten). Provincie rovněž odpovídají statistickým regionům NUTS 2.

Polsko má od roku 1999 současný systém administrativního členění, který byl zaveden na základě zákonů přijatých polským parlamentem v předchozím roce (Yoder, 2003; Kulesza a Sześciło, 2012). V této době bylo redukováno 49 vojvodství z roku 1975 na 16 nových vojvodství, která byla převážně založena a pojmenována po historických regionech. Jejich území navazuje na členění z let 1950 až 1975, i když hranice vojvodství neodrážejí zcela historické hranice polských regionů. Například polovina Slezského vojvodství spadá do historické provincie Malopolsko. Cílem této reformy bylo vytvořit větší regiony, které by mohly konkurovat ostatním regionům po vstupu Polska do Evropské unie.

Současně byly opětovně zavedeny okresy (powiaty), jichž vzniklo 380. Nejnižší vrstvou jsou obce (gminy), které jsou základní jednotkou již od roku 1974. V Polsku se nachází 2477 obcí. Administrativní členění zde je tříúrovňové.

Portugalsko je v ústavě z roku 1976 rozděleno na 2 autonomní oblasti (Azory a Madeira) a 18 okresů na pevnině. Tyto okresy jsou následně rozděleny na obce (concelhos) a ty zase na farnosti (freguesias). Okresy byly založeny již v roce 1835 královským výnosem (Rocha et al, 2003; Costa Gonçalves et al, 2012)

V roce 1998 byl navržen plán na vytvoření osmi správních regionů na pevnině, které by nahradily okresy. Tento návrh však nebyl v referendu úspěšný a okresy stále existují. Nová reforma v roce 2013 redefinovala odpovědnosti obcí a farností. Byly přijaty zákony o financích, jejichž cílem bylo posílit fiskální udržitelnost a zvýšit transparentnost a zodpovědnost. Reforma rovněž snížila počet farností z 4 259 na 3 091 (SNGWOFI, 2023). Na pevnině se nachází 278 obcí, 19 v oblasti Azory a 11 na Madeiře. Administrativní členění Portugalska je tříúrovňové.

Rakousko má administrativní členění založeno na historickém vývoji země. Po rozpadu císařství byly vytvořeny spolkové země, které se postupem času ustálily v dnešní podobě. V roce 1984 byla založena nová spolková země Burgenland, která se oddělila od Dolního Rakouska. O rok později se Vídeň stala samostatnou spolkovou zemí a oddělila se od Dolního Rakouska (Gamper, 2012).

Poslední změna administrativního členění se uskutečnila v roce 2017, kdy se okres Wien-Umgebung v Dolním Rakousku rozdělil na čtyři nové okresy – Bruck an der Leitha, Korneuburg, St. Pölten a Tulln. V několika státech se počet obcí značně snížil, díky nedávným sloučením, jako například v letech 2014 a 2020 ve Štýrsku z 539 na 286 (SNGWOFI, 2023). Vídeň jako hlavní město má speciální statut jako městská část, tak současně i jako spolková země. Rakousko se dále dělí 9 spolkových zemí (Bundesland), 98 okresů (Bezirke) a ty následně na 2 095 obcí (Gemeinden).

Rumunsko zavedlo v roce 1968 velkou administrativní reformu, která spočívala v rozdělení státu na kraje (judete), které byly komunistickými úřady zrušeny v roce 1951. Před touto reformou byl stát rozdělen na regiony a okresy. Ústava z roku 1991 stanovila zásady místní autonomie a decentralizace služeb. V roce 1997 byl obnoven kraj Ilfov, který byl dlouhou dobu závislým územím Bukurešti (Coman, 2001; Tánásescu, 2012).

V roce 1998 vzniklo osm regionálních divizí za účelem lepší koordinace regionálního rozvoje, ale nemají žádný administrativní status. Tyto divize odpovídají členění na úrovni NUTS 2. Od roku 2009 je Rumunsko rozděleno na 41 krajů a hlavní město. Základní úrovní jsou obce (comune), kterých je 3181. Administrativní členění státu je dvouúrovňové.

Řecko má jako nejvyšší úroveň administrativního členění kraje (periferie), které byly zřízeny v roce 1986. Do roku 2011 se země členila na 13 krajů a 51 prefektur. Kraje zůstaly v systému členění zachovány, ale prefektury byly buď zrušeny, rozděleny nebo přeměněny na regionální jednotky v souladu s plánem "Kallikratis" (Hlepas, 2003; Hlepas, 2012), který vstoupil v platnost 2010. Roku 2019 bylo zřízeno 7 decentralizovaných územních celků, které však nejsou součástí místní samosprávy, ale slouží jako dohled nad regiony jako součást ministerstva vnitra.

V současnosti zůstává počet krajů (Periferiyata) 13, zatímco počet okresů (Perifereiakés enótites) dosahuje 73, které se dále dělí na 6 137 obcí (dímos). Tyto obce vznikly sloučením několika bývalých obcí a komunit, a celkové administrativní členění Řecka je tříúrovňové.

Součástí řeckého státního útvaru je i autonomní klášterní stát Mount Athos, který disponuje samosprávou. Tato mnišská komunita se nachází na poloostrově Athos v Makedonii a zahrnuje dvacet klášterů. Jejich status je podrobně stanoven v řecké ústavě.

Slovensko si po rozpadu Československa v roce 1993 zachovalo dosavadní systém krajů a okresů. Od roku 1996 existuje 8 krajů. Ty se následně dělí na 76 okresů (Buček, Nemeč, 2012; Nemeč, Bercik, Kuklis, 2000; Šlachta, 1997). Při reformě v roce 2001 získaly obce značně větší pravomoci v oblasti sociální pomoci, životního prostředí apod. Okresy se dělí na 2 927 základních jednotek, které obsahují obce, městské části Bratislavy a Košic a vojenské újezdy.

Slovinsko získalo nezávislost v roce 1991 a bylo rozděleno na 60 obcí (Pevcin, 2012; Grad, 2012). Postupně přibývalo dalších obcí. V roce 2006 se konalo referendum o zřízení nových obcí, což vedlo ke zvýšení počtu obcí na 205. V téže roce se konalo druhé referendum, kde bylo přidáno dalších 5 obcí. V roce 2011 byly zřízeny obce Mirna a Ankaran, čímž se počet ustálil na 212. Obce jsou nejvyšší samostatnou částí místní samosprávy (SNGWOFI, 2023).

Administrativní členění Slovinska je jednoúrovňové. Za účelem lepšího získávání údajů pro potřeby statistiky je země od roku 2000 rozdělena na 12 statistických regionů, které jsou jednotkami úrovně NUTS 3.

Španělsko má svůj administrativní systém zakotven v ústavě z roku 1978, ale svůj původ má již v roce 1833. V roce 1977 vypukly v Andalusii protesty za právo na autonomii. Důsledkem bylo začlenění dvou článků o autonomii do ústavy v roce 1978. Jedná se o článek č. 143, ve kterém je umožněno všem regionům získat autonomii s určitým omezením pravomocí. Původní záměr nebyla autonomie všech částí Španělska, ale jen těch historických. Tyto oblasti mají rozsáhlou autonomii s poměrně širokou legislativní a výkonnou mocí, vlastní parlament a vládu. Mezi tyto regiony řadíme Baskicko, Katalánsko, Galicii a Andalusii. Další autonomní oblasti byly vymezeny na historických nebo národnostních základech (Moreno, 2012).

Článek 137 ústavy z roku 1978 definuje administrativní členění takto: "Stát je organizován teritoriálně v obcích, v provinciích a v autonomních společenstvích, která jsou konstituována. Všechny tyto subjekty mají autonomii při řízení svých příslušných zájmů." Po autonomních paktech v letech 1981 a 1992 se Španělsko rozdělilo na 17 autonomních regionů (comunidad autónoma) a dvě autonomní města Ceuta a Melilla, která byla zřízena v roce 1995 (SNGWOFI, 2023).

Regiony se dále dělí na 59 provincií (provincias). Rozdělení na provincie má Španělsko již od roku 1833. Jedinou velkou změnou těchto hranic od té doby bylo rozdělení Kanárských ostrovů z jedné na dvě provincie v roce 1927. Administrativní členění státu je tříúrovňové, kde nejnižší úrovní jsou obce (municipio), jejichž počet je 8 131.

Švédsko je od roku 1810 rozděleno na kraje (län) (Madell, 2012). Během komunálních reforem v letech 1952 a 1971 došlo mezi kraji k několika změnám. Kromě toho byly v roce 1997 kraje Kristianstad a Malmöhus sloučeny do kraje Skåne. O rok později byly kraje Göteborg a Bohus, Älvsborgs län a Skaraborgs län sloučeny do kraje Västra Götalands län. Kraje většinou drží hranice historických provincií, ale ne vždy.

Současných 21 krajů (län) existuje od roku 1998. V roce 2017 došlo k neúspěšné snaze snížit počet na 6 krajů (SNGWOFI, 2023). Ty se dále dělí na 290 samostatných obcí (kommun). Kraj Gotland je tvořen jedinou samosprávnou obcí. Administrativní členění je dvouúrovňové.

6.2 Hierarchie úrovní

Evropskou unii tvoří celkem 27 členských států, z nichž tři jsou federace (Belgie, Německo a Rakousko). Administrativní členění je v těchto zemích povětšinou víceúrovňové a počet

správních jednotek se může každý rok měnit, což závisí na územních změnách v jednotlivých státech či vzniku a zániku základních jednotek. Administrativní členění obvykle zahrnuje jednu až tři úrovně struktury samosprávy. Z celkového počtu členských států má tři státy jednu úroveň členění, 12 států dvě úrovně, 8 států tři úrovně, 3 státy čtyři úrovně a jeden má pět úrovní. Každá země má svůj specifický systém správního členění, například regiony, kraje, provincie, okresy, departmenty atd. Počet a názvy jednotek jednotlivých úrovní členských států EU jsou popsány v příloze (příloha 3).

Lotyšsko bylo zařazeno do tabulky se státy s jednou úrovní správy, avšak od reformy v červenci 2021 patří mezi státy s dvěma úrovněmi. U států s jednou úrovní správy obce zahrnují jak svou vlastní samosprávu, tak i územní správu, kterou by jinak spravovaly okresy. Tím pádem mají tyto obce větší působnost.

Většina členských států, jak je uvedeno v předchozích tabulkách, upřednostňuje střední míru decentralizace s dvěma nebo třemi úrovněmi. Nicméně v některých státech, jako je Španělsko nebo Itálie, které jsou považovány za unitární, mají nejvyšší územní jednotky výraznější pravomoci, podobně jako nejvyšší územní jednotky ve federativních státech.

Větší unitární státy či federace využívají zejména tříúrovňový či čtyřúrovňový systém, který zahrnuje samosprávu na místní, okresní a regionální úrovni. Avšak i zde existují výjimky, jako například v České republice nebo na Slovensku, kde se používá tříúrovňový systém. Francie je jedinou zemí v EU s pěti úrovněmi administrativního členění. U těchto států můžeme pozorovat i větší defragmentaci základních administrativních jednotek, a proto využívají vyšší administrativní jednotky k efektivnější správě území.

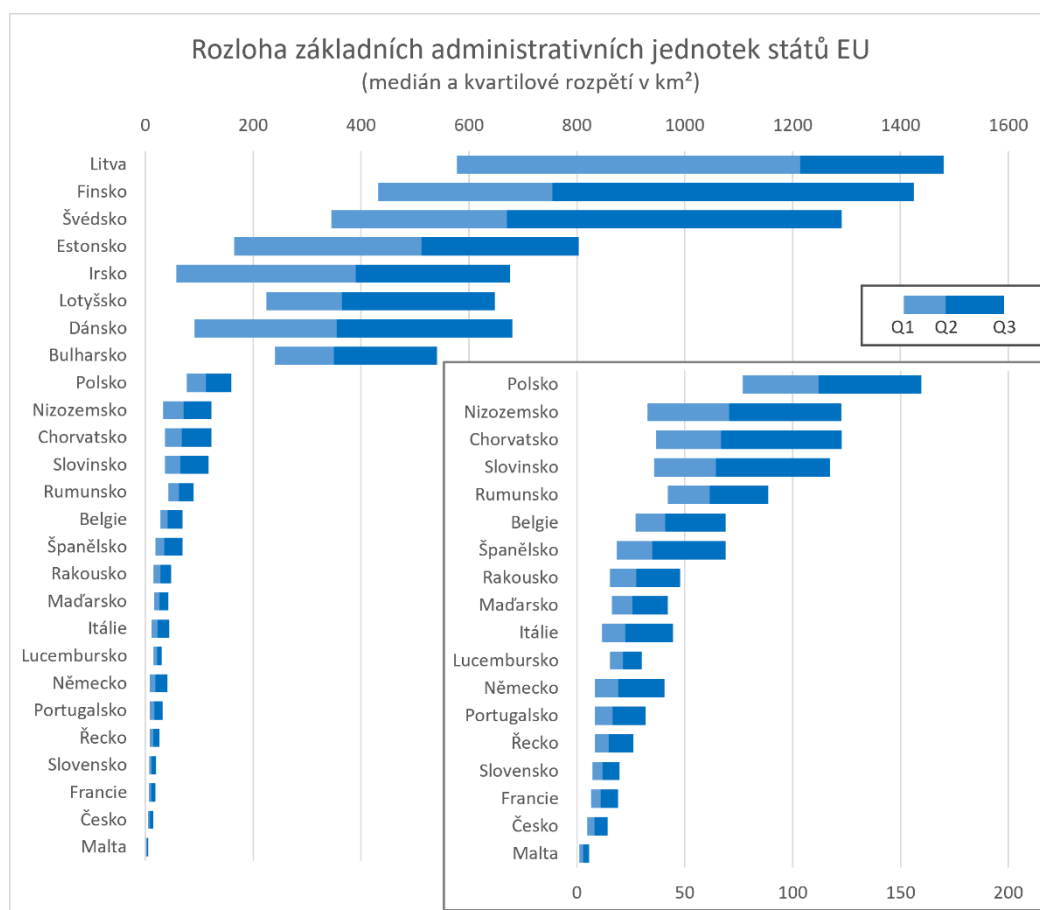
V některých zemích, jako je Česká republika, Francie, Maďarsko, Polsko a Slovensko, mají hlavní města speciální status a jsou často vyššími administrativními jednotkami než obce. Tento status mají také některá větší města. V Německu tři města (Berlín, Brémy a Hamburg), v Rakousku Vídeň a v Belgii Brusel tvoří samostatné federativní státy. Status Brém a Hamburgu vychází z historické struktury. (Halásková, 2012).

Počet místních jednotek se v různých členských státech značně liší. Francie zde dalece předčí ostatní státy se svým počtem 34 836 obcí k 1.1.2021 (Eurostat, 2023). Vzhledem k velikosti a počtu obyvatel se tyto jednotky také liší v jednotlivých státech. Severské státy mají malý počet základních administrativních jednotek kvůli malé hustotě osídlení a velké rozloze státu. Menší státy pak mají obvykle menší počet jednotek, zejména kvůli nízkému počtu obyvatel.

6.3 Základní kvantitativní srovnání

Při srovnání základních administrativních jednotek členských států EU lze pozorovat značné rozdíly mezi skupinami států vzhledem k velikosti jejich území a počtu obyvatel obcí (tj. základních administrativních jednotek).

Největší obce z hlediska rozlohy zcela bezkonkurenčně má Litva, ale i vzhledem k počtu obyvatel jsou relativně velké. Dánsko, Nizozemsko a Irsko ji však již předběhly. Důvodem je poloha Litvy v oblasti Východoevropské roviny, kde jsou velké a řídké osídlené oblasti. Severské země mají také velké základní administrativní jednotky, jako jsou Finsko, Švédsko, Estonsko a Irsko, díky nízké hustotě zalidnění. To platí i pro Dánsko, ale jeho obce jsou menšího rozsahu.

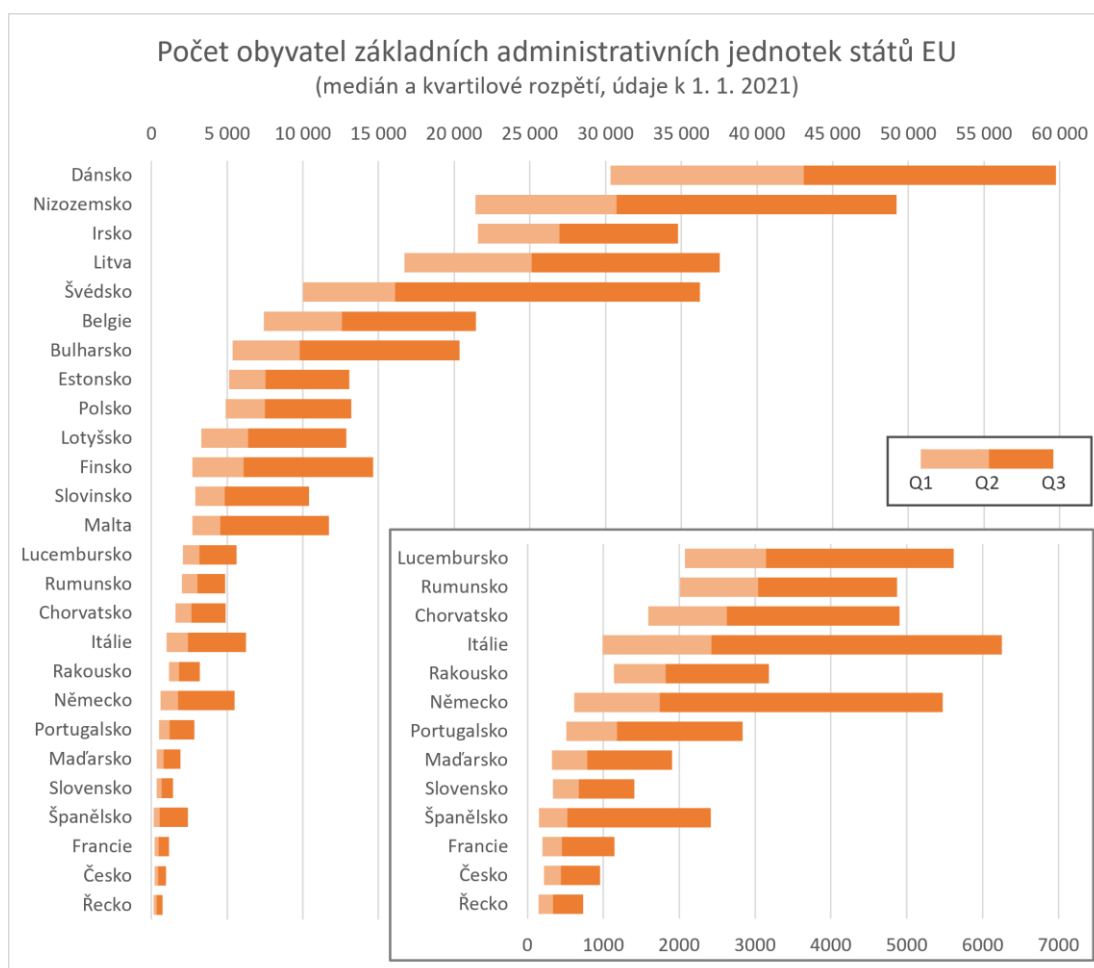

Obr. 1 Rozloha základních administrativních jednotek států EU v roce 2021 (vlastní zpracování)

Mezi značně lidnaté základní administrativní jednotky patří Dánsko a Nizozemsko. U Dánska je to dáno tím, že má malý počet obcí a nízkou hustotu zalidnění. Na menším území zde pak

žije více obyvatel. Naopak Nizozemsko je velmi hustě zalidněno, avšak má rovněž málo základních jednotek, což vede k vyššímu počtu obyvatel na jednu jednotku.

Nízkou rozlohu a počet obyvatel mají státy, které mají více fragmentované obce. Tyto státy se v srovnání s ostatními nacházejí na posledních příčkách. Mezi takové státy patří například Francie, Česká republika a Slovensko. V těchto státech je velmi rozšířená tradice fragmentovaných obcí a patří tak k nejvíce fragmentovaným státům v Evropě, pokud jde o administrativní členění v základní úrovni. V České republice jsou obce v porovnání s jinými státy malé jak rozlohou, tak počtem obyvatel. I když existuje několik velkých obcí, jako je například Praha, není jich mnoho.

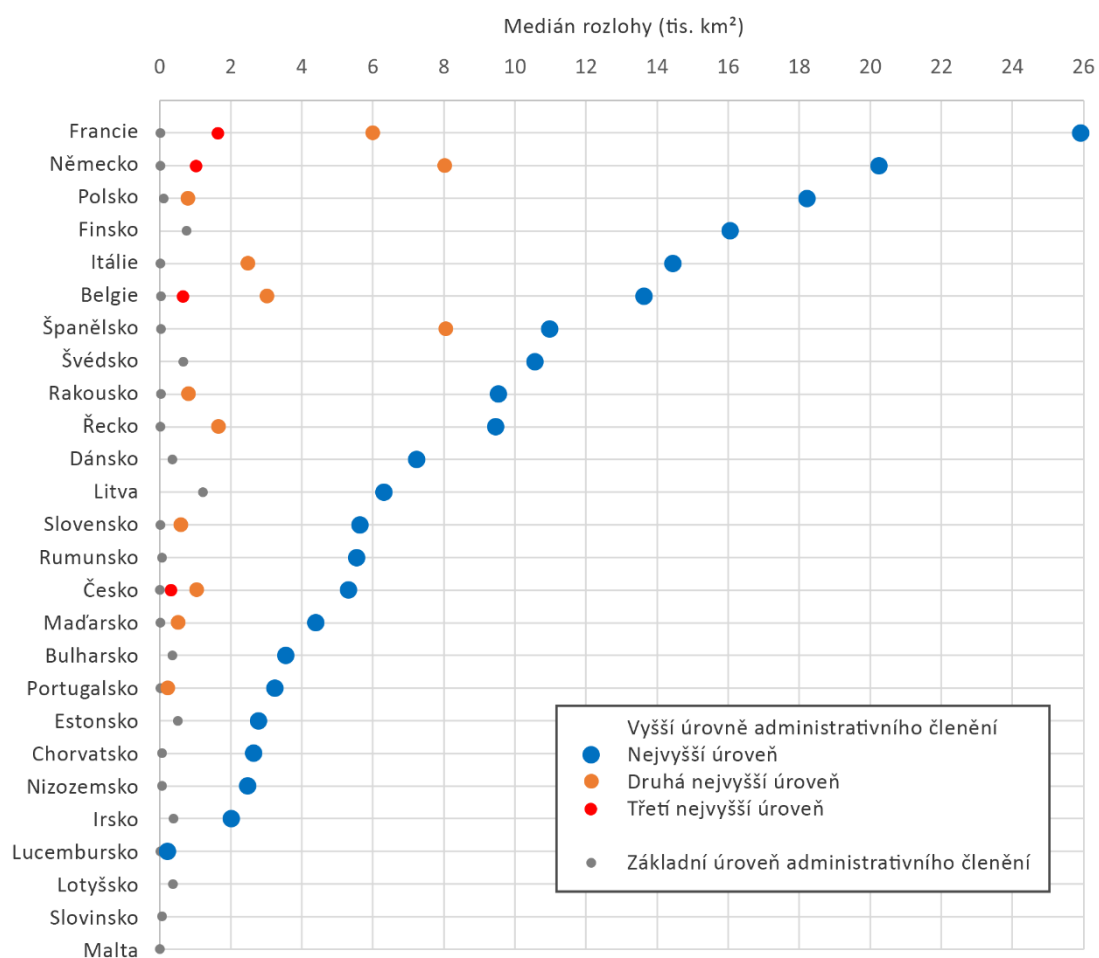

Obr. 2 Počet obyvatel základních administrativních jednotek států EU v roce 2021 (vlastní zpracování)

Ne vždy je základní administrativní jednotkou obec. V případě Slovenska se kromě obcí jedná také o městské části Bratislavy a Košic, kromě toho existují i tři vojenské újezdy. Bratislava má

17 městských částí a Košice jich mají 20. Tyto jednotky mají administrativně stejné postavení jako obce. Košice a Bratislava jsou jednou obcí, ale existují zákony o hlavním městě Bratislavě a městě Košicích, které se člení na městské části, jež plní administrativní roli. Stejně tak v České republice k základním administrativním jednotkám patří kromě obcí i čtyři vojenské újezdy.

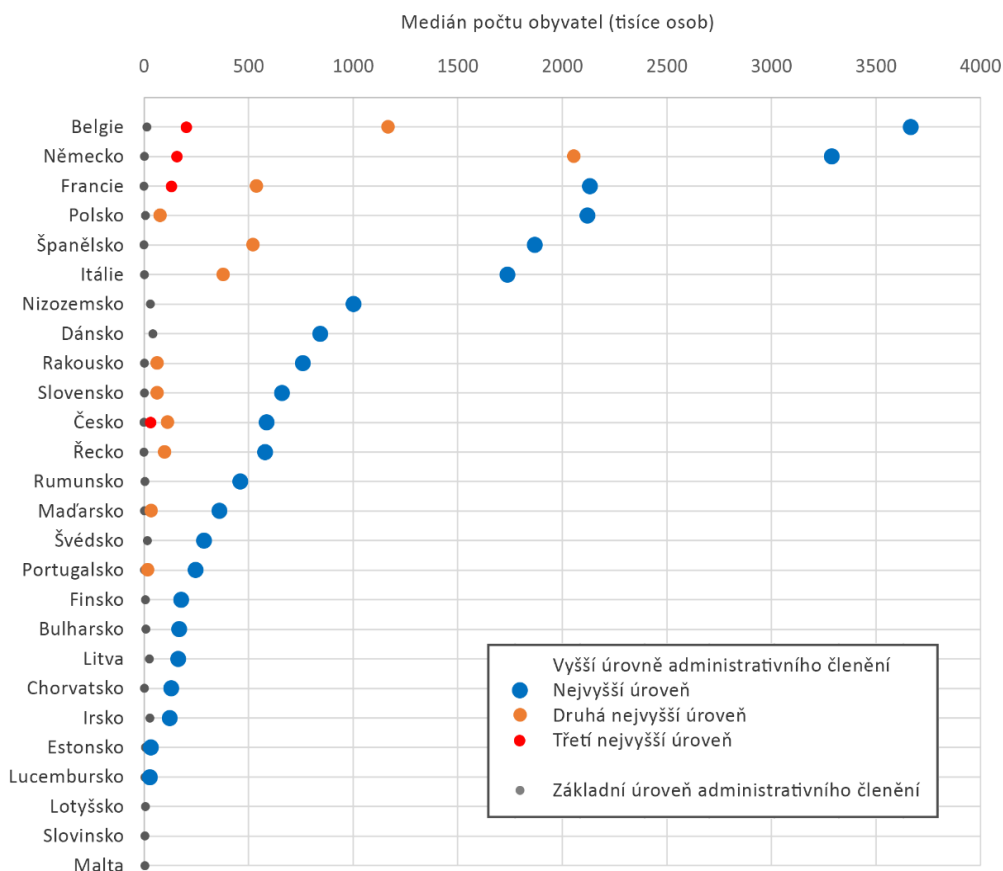
V Portugalsku jsou základními jednotkami farnosti (freguesias). Nicméně zde existuje značné množství farností, které jsou spojením více menších farností. Toto je důsledkem hospodářské krize v roce 2013 (SNGWOFI, 2023), kdy se Portugalsko ocitlo mezi nejzadluženějšími a nejekonomicky zranitelnými státy v Evropě. V rámci dohod na získání půjček se muselo rozhodnout o redukci počtu farností, což vedlo ke sloučení více menších farností do jedné větší jednotky. I přesto je počet základních jednotek v Portugalsku menší než v České republice, přestože počet obyvatel je srovnatelný. Toto ukazuje na vysokou fragmentaci základní administrativní úrovně v České republice.

Obr. 3 Rozloha vyšších administrativních jednotek států EU v roce 2021 (vlastní zpracování)

Při srovnání vyšších administrativních jednotek, konkrétně nejvyšší úrovně hierarchie členění, jsou největší regiony ve Francii z hlediska rozlohy, následuje Německo, Polsko, Finsko a Itálie. Velikost jednotek členských států EU na nejvyšší úrovni je značně rozdílná. Mezi nejmenší celky patří jednotky Lucemburska, Irska, Nizozemska a Chorvatska. V některých případech, zejména u větších států, se stává, že jednotky druhé úrovně administrativního členění mají větší rozlohu než jednotky nejvyšší úrovně jiných států. To je viditelné například u Německa a Španělska, které mají administrativní jednotky druhé úrovně s větší rozlohou, než mají Dánsko, Litva nebo Slovensko na úrovni svých nejvyšších jednotek.

Nejmenší rozlohu mají celky v Lucemburku, což je zapříčiněno celkově malou rozlohou státu. K počátku roku 2021 nemají vyšší stupeň administrativního členění Lotyšsko, Slovinsko a Malta. Pokud by Malta měla vyšší úrovně, pravděpodobně by byly ještě menší než ty v Lucembursku, jelikož jde o nejmenší členský stát EU podle rozlohy. Zajímavé však je, že velikost rozlohy administrativních jednotek států, jako jsou např. Litva, Finsko či Lotyšsko, je větší než jednotky nejvyšší úrovně v Lucembursku. Zde je to rovněž způsobeno velikostí států a hustotou osídlení.

Obr. 4 Počet obyvatel vyšších administrativních jednotek států EU v roce 2021 (vlastní zpracování)

Základní administrativní jednotky Francie mají malou rozlohu, jelikož mají jedny z nejvíce fragmentovaných obcí. Přesto však Francie má největší jednotky nejvyšší úrovně (regiony), a proto má další stupně členění. Podobně je tomu i v případě Německa.

Nejvyšší počet obyvatel mají jednotky nejvyšší úrovně administrativního členění v Belgii a následně v Německu. Ty jsou mnohem hustěji osídlené než Francie, která se nachází až na třetím místě. Nejnížší příčky obsadily jednotky Lucemburska, což je způsobeno existencí těchto jednotek ve státě s malým počtem obyvatel. Rovněž i v tomto případě dochází k tomu, že jednotky druhé nejvyšší úrovně mají větší počet obyvatel než nejvyšší jednotky některých států. Jedná se například o Německo a Belgii, která takto v počtu obyvatel předešli nejvyšší úrovně většiny ostatních členských států EU.

6.4 Administrativní jednotky v rámci NUTS regionů

Porovnáme-li mezní počty obyvatel jednotlivých úrovní NUTS (viz tabulka 1) s mediánem počtu obyvatel vyšších administrativních jednotek členských států EU, můžeme vidět, že do kategorie NUTS 1 by spadaly celky nejvyšší úrovně Belgie (regiony) a Německa (spolkové země). V tomto případě odpovídá úroveň NUTS regionu současně administrativnímu členění, i když například v případě Německa ne všechny spolkové země dosahují hranice 3 000 000 obyvatel, jako například Brémy.

Do kategorie NUTS 2 by pak měly spadat a také spadají nejvyšší jednotky Francie, Polska, Španělska, Itálie, Nizozemska, Rakouska a Řecka. Průměrný počet obyvatel těchto zemí dosahuje minimálního počtu obyvatel, nicméně ne všechny jednotky samostatně. Kromě nich sem patří i administrativní celky druhé úrovně Belgie a Německa.

Úroveň NUTS 3 odpovídá již administrativním jednotkám více členských států díky nižší hranici počtu obyvatel, která minimálně činí 150 000 obyvatel. Sem patří celky nejvyšší úrovně Bulharska, České republiky, Finska, Chorvatska, Litvy, Maďarska, Portugalska, Rumunska, Slovenska a Švédska. Současně sem spadají i jednotky druhé úrovně členění Španělska, Francie a Itálie. K tomu patří i třetí úroveň Německa a Belgie.

U států, které mají zpravidla nízký počet obyvatel, žádná úroveň administrativního členění systému NUTS neodpovídá. NUTS regiony pak zabírají území celého státu, jako je tomu například u Malty či Lucemburska, nebo jsou vytvořeny pro úroveň NUTS zcela samostatné statistické regiony, například u Slovinska.

7 Diskuse

Tato bakalářská práce se zaměřuje na srovnání administrativního členění států Evropské unie v různých hierarchických úrovních a na jejich vztah k regionům NUTS. Cílem práce je vzájemné srovnání počtu hierarchických úrovní, počtů administrativních jednotek a kvantitativní srovnání jejich územní a populační velikosti. V rámci kapitoly s cíli práce jsou položeny výzkumné otázky, na které bude zodpovězeno v závěru práce.

1) Z kolika hierarchických úrovní se územněsprávní členění v členských státech EU skládá a jaký je počet vymezených administrativních jednotek v jednotlivých úrovních?

Analýza ukázala, že administrativní členění se v členských státech EU skládá z různých počtů hierarchických úrovní a počtu administrativních jednotek na každé úrovni. Většina států EU má dvě nebo tři úrovně, ale existují i výjimky, jako je například Malta, která má pouze jednu úroveň, a naopak Francie, která má pět úrovní. Nejvyšší počet administrativních jednotek můžeme vidět vždy na základní úrovni. Státy s vyšším počtem úrovní mají současně i více základních jednotek. Nejvíce je jich právě ve Francii a nejméně na Maltě.

2) Jak se administrativní členění států EU liší v závislosti na jejich územní a populační velikosti?

V administrativním členění členských států EU lze identifikovat rozdíly v závislosti na jejich územní a populační velikosti. Větší státy, jako je Německo nebo Francie, obvykle mají víceúrovňový systém správy. Tyto státy se skládají z mnoha regionů, což vyžaduje složitější systém správy. Na druhou stranu menší státy, jako je Malta nebo Slovinsko, obvykle mají jednodušší administrativní systémy, které obsahují méně úrovní správy. Tyto státy se skládají z menšího počtu regionů a obcí. Nicméně i v rámci států s podobnou územní a populační velikostí se může administrativní členění lišit. Například Švédsko a Španělsko jsou oba relativně velké státy, ale mají odlišné systémy správy kvůli značnému rozdílu v populaci. Výše uvedené ukazuje, že administrativní členění se liší v závislosti na územní a populační velikosti, ale také na historických, kulturních a politických faktorech, které ovlivňují vývoj a utváření systému správy.

3) Jak se liší územní a populační velikost administrativních jednotek v jednotlivých členských státech EU?

Územní a populační velikost administrativních jednotek v členských státech EU se liší v závislosti na konkrétním státu a jeho historických, kulturních a politických faktorech. V některých zemích, jako je například Francie, jsou regiony rozlohou i počtem obyvatel velké, protože se skládají z mnoha dalších menších oblastí a obcí. V Německu jsou velikosti spolkových zemí mezi sebou značně rozdílné, jelikož jejich rozdělení vychází hlavně

z historického kontextu. Při srovnání velikostí jednotlivých administrativních jednotek lze pozorovat, že velikost závisí na rozloze, počtu obyvatel a hustotě osídlení země. Severské státy s nižší hustotou osídlení mají nižší počet jednotek, ale s větší rozlohou a počtem obyvatel. Základní jednotky členění ve státech s větší mírou fragmentace mají menší rozlohu a počet obyvatel.

4) Jak korespondují jednotky administrativního členění v členských státech EU s regiony NUTS? Jednotky administrativního členění v členských státech EU jsou často propojeny s regiony NUTS. Každý stát má svůj vlastní systém administrativního členění a strukturu NUTS regionů. Tyto regiony jsou určeny k poskytování srovnatelných statistických dat. Jejich hranice obvykle zohledňují administrativní členění zemí. V praxi to znamená, že nějaká úroveň administrativního členění odpovídá současně některému stupni v systému NUTS. Lze tedy říci, že administrativní členění a regiony NUTS jsou v členských státech EU úzce propojeny, přičemž regiony NUTS jsou používány pro srovnávání statistických dat mezi různými zeměmi.

Z historického hlediska jsou systémy administrativního členění v současné době stabilní, jelikož v minulosti prošly celou řadou reforem, které je přizpůsobovaly aktuálním potřebám. V občasných případech dojde k drobným změnám, které se nejčastěji skládají pouze z redukce jednotek.

Jako každý výzkum má i tato práce nějaká omezení. Jedním z omezení je například to, že se práce soustředila pouze na srovnávání jednotlivých zemí a nevěnovala se srovnání současných a historických systémů administrativního členění. Budoucí výzkum by mohl zkoumat, jak se měnila územní a populační velikost administrativních jednotek v průběhu času. Současně by bylo zajímavé porovnat administrativní členění států EU se systémy v jiných částech světa a analyzovat rozdíly.

8 Závěr

V bakalářské práci bylo provedeno srovnání počtu hierarchických úrovní, počtu vymezených administrativních jednotek a jejich územní a populační velikosti v členských státech EU. Na základě výsledků lze konstatovat, že mezi jednotlivými státy existuje značná variabilita, pokud jde o hierarchii a strukturu administrativních jednotek.

Na základě analýzy jsme zjistili, že většina členských států má dvě nebo tři hierarchické úrovně. Jednou z výjimek je například Francie, která jich má pět, nebo Malta či Slovinsko, které mají pouze jednu úroveň. Z naší analýzy také vyplývá, že existuje pozitivní korelace mezi územní velikostí státu či počtem obyvatel a počtem jeho administrativních jednotek. Často platí, že čím se jedná o stát s vyšším počtem obyvatel a větší rozlohou, tím má větší počet základních administrativních jednotek a současně více úrovní administrativního členění. Nejvyšší počet základních administrativních jednotek se nachází právě ve Francii. Nejedná se však o pravidlo a nachází se zde výjimky. Například Česká republika není státem s vysokou populací či velkou rozlohou, ale přesto má velké množství základních administrativních jednotek. V takovýchto situacích je to často dáno tradiční fragmentaritou těchto jednotek. Naopak státy, které mohou mít velkou rozlohu (např. severské země), mají malý počet obcí, avšak s velkou rozlohou, což je způsobeno malou hustotou osídlení.

Výsledky práce ukazují, že administrativní členění není statický koncept, ale může se během času měnit v závislosti na politických, ekonomických a sociálních faktorech. V posledních desetiletích došlo ke změnám v administrativním členění ve Francii a Portugalsku. Také se ukázalo, že k výrazným změnám administrativního členění většiny členských států EU docházelo ke konci 20. století.

Dále bylo provedeno porovnání administrativního členění s regionálním členěním dle klasifikace NUTS. Zjistili jsme, že většina administrativních jednotek států odpovídá regionům NUTS 3. Existují však i výjimky, kde administrativní celky neodpovídají žádnému z regionů NUTS nebo jinému stupni tohoto systému.

Celkově lze říci, že tato analýza administrativního členění členských států EU ukázala, že mezi jednotlivými státy existuje vysoká variabilita a administrativní členění není statickým konceptem. Výsledky mohou být užitečné pro další výzkum v oblasti veřejné správy a pro porovnávání administrativních systémů s dalšími zeměmi mimo EU.

9 Summary

The bachelor's thesis focused on a comparative analysis of the administrative divisions of EU member states. The first part of the thesis deals with the theoretical framework of the topic. Basic terms related to administrative division are explained, such as administrative units, hierarchical levels, or NUTS statistical regions.

In the practical part, the thesis compares the number of hierarchical levels, the number of designated administrative units, and quantitatively compares their territorial and population size. An important part of the analysis is also the confrontation of administrative division with NUTS statistical regions, which are commonly used in the European Union for statistical purposes.

The results of the analysis are summarized in the conclusion of the thesis. The conclusions show that administrative division differs significantly among individual EU member states. There are states with a very high number of hierarchical levels, but also states where administrative units are designated at only one level. Similarly, the number and size of administrative units also vary.

10 Použité zdroje a literatura

AER (2023): Regionalisation in the Netherlands: regional reform discussed [online, cit. 2023-04-23]. Association of European Regions. Dostupné z: <https://aer.eu/regionalisation-netherlands-regional-reform-discussed-limited-ror2017/>.

Aquilina, K., Calleja, I. (2012): Local government in Malta. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 435-458.

Belgium.be (2023): Federal state. [online, cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.belgium.be/en/about_belgium/government/federale_staat

Bouvier, J. (2012): Local government in Belgium. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 45-68.

Buček, M., Nemeč, J. (2012): Local government in Slovakia. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 555-576.

Cabanis, A., Păceșilă, M. (2022): Reform Of Local Government In France, Always Starts Again. *Applied Research in Administrative Sciences*, 3, 1, 25-34.

Coman, P., Crai, E., Radulescu, M., Stanciulescu, G. (2001): Local government in Romania. In: Kandeve, E. (ed.): *Stabilization of Local Governments*, 351-416.

Costa Gonçalves, P., Moniz, A. R. (2012): Local Government in Portugal. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 435-458.

Coucounis, G. (2012): Local Government in Cyprus. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 91-110.

COE (2013): *European Charter of Local Self-Government*. Council of Europe

Drumeva, E. (2001): Local Government in Bulgaria. In: Kandeve, E. (ed.): *Stabilization of Local Governments*, 141-178.

Eurostat (2023): Nomenclature of territorial units for statistics [online, cit. 2023-04-23].
Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/history>

European Union (2022): *Eurostat Regional Yearbook 2022*. Luxembourg: Publications Office of the European Union

Gamper, A. (2012): Local government in Austria. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 23-44.

Goerens, J.-M. (2012): Local Government in Luxembourg. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 411-434.

Government of Malta: The Maltese Islands. [online, cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.gov.mt/en/About%20Malta/Pages/The%20Maltese%20Islands.aspx>

Grad, F. (2012): Local Government in Slovenia. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 577-598.

Greve, E. (2012): Local government in Denmark. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 135-156.

Halásková M. (2009): Administrative territorial structures in EU countries and their specifics. *Scientifics Papers of University of Pardubice*, 15, 62-71

Halásková M. (2012): *Veřejná správa a veřejné služby v zemích Evropské unie*. Ostrava: VŠB-TU,

Hertzog, R. (2012): Local government in France. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 203-232.

Hlepas, N. K. (2012): Local government in Greece. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 257-282.

Hlepas, N. K. (2003): Local government reform in Greece. In: Kersting, N.; Vetter, A. (ed.): *Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency*, 221-239.

Ivanisevic, S., Koprlic, I., Omejec, J., Simovic, J. (2001): Local government in Croatia. In: Kandevara, E. (ed.): *Stabilization of Local Governments*, 179-240.

Jeleček, L. (2000): Územně správní reformy v Česku v letech 1848–2000. *Geografické rozhledy*, 9, 5, 136-137.

Kadečka, S. (2012): Local government in the Czech Republic. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 111-134.

Kettunen, P., Pobiruchin, M. (2021): The 2021 Territorial Reform of Latvia: Consolidating Municipalities in the Name of Efficiency. *Baltic Worlds*, 13, 1, 62-75,

Kulesza, M.; Sześciło, D. (2012): Local Government in Poland. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 485-504.

Luxembourg.lu (2023): Territoire et Climat. [online, cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://luxembourg.public.lu/en/society-and-culture/territoire-et-climat/territoire.html>.

Madell, T. (2012): Local government in Sweden. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 637-662.

Matoušková, Z. (2000): *Regionální a municipiální ekonomika*. Praha: Vysoká škola ekonomická.

Mäeltsemees, S. (2012): Local government in Estonia. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 157-184.

Mäenpää, O. (2012): Local government in Finland. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 185-202.

Ministerstvo hospodářství a vnitra Dánska: Local Government Reform in Brief [online, cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://english.im.dk/media/22350/local-government-reform-in-brief.pdf>

- Moreno, Á. M. (2012): Local government in Spain. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 599-636.
- Nemec, J. Bercik, P. Kuklis, P. (2000): Local government in Slovakia. In: Horvath, M. T.: *Decentralization: Experiments and Reforms. Local Governments in Central and Eastern Europe*, 297-342.
- OECD (2022): *2022 Synthesis Report World Observatory on Subnational Government Finance and Investment*, OECD Publishing, Paris.
- Perlín, R. (2009): Administrativní členění Česka. *Geografické rozhledy*. 19, 1, 9-10.
- Pevcin, P. (2012): Local government in Slovenia: Structure, size, and expenditures. In: *Croatian and Comparative Public Administration*, 705-724.
- Rácz, S. (2014): Regional development in Croatia from the turn of millennium to the EU accession. In: *Regional Statistics.*, 4, 87-105.
- Rocha, J. O., Ferraz Esteves de Araujo, J. F. (2007): Administrative reform in Portugal: problems and prospects. In: *International Review of Administrative Sciences*, 73, 583-596.
- Scannell, Y. (2012): Local government in Ireland. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 309-338.
- Schefold, D. (2012): Local government in Germany. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 233-256.
- SNGWOFI (2023): World Observatory on Subnational Government Finance and Investment: Country and territorial profiles [online, cit. 2023-04-23] Dostupné z: <https://www.sng-wofi.org/country-profiles/>
- Soós, E. (2020): The Reform of Territorial Public Administration in Hungary. In: De Vries, M. S., Nemec, J., Junjan, V. (ed.): *The Choice-Architecture behind Policy Designs*, 315–331.
- Szente, Z. (2012): Local government in Hungary. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 283-308.

Šaparnienė, D., Lazauskienė, A. (2012): Local government in Lithuania. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 389-410.

ŠLACHTA, M. (1997): Nové administrativní dělení Slovenska. *Geografické rozhledy*. 6, 3, 75–77.

Štefaňáková, R. (2014): *Obce a Európska únia*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Thijs, N., Hammerschmid, G., Palaric E. (2017): *A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28*. Brusel: Evropská komise.

Tánăsescu, S. (2012): Local government in Romania. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 533-554.

Van Haaren-Dresens, I. (2012): Local Government in The Netherlands. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 459-484.

Vandelli, L. (2012): Local government in Italy. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 339-364.

Vilka, I. (2012): Local government in Latvia. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*, 365-388.

Vodenicharov, A. (2012): Local Government in Bulgaria. In: Moreno, Á. M. (ed.): *Local government in the Member States of the European Union: a comparative legal perspective*., 69-90.

Yoder, A. J. (2003): Decentralisation and regionalisation after communism: administrative and territorial reform in Poland and the Czech Republic. *Europe-Asia Studies*. 55, 2, 263-286.

11 Přílohy

Příloha 1 – Statistické charakteristiky základních administrativních jednotek států EU

Tabulka 1.1 Statistické charakteristiky rozlohy základních administrativních jednotek států EU (vlastní zpracování z dat o LAU podle Eurostat k 1. 1. 2021).

Stát	Rozloha (km ²)						Počet LAU
	Min.	Q1	Q2	Q3	Max.	Průměr	
Belgie	1,2	27,2	40,7	68,9	215,3	52,8	581
Bulharsko	44,4	240,1	349,4	540,5	1 366,6	418,9	265
Česko	0,4	4,8	8,0	14,3	496,2	12,6	6 258
Dánsko	0,4	90,4	354,1	680,2	1 470,8	433,8	99
Estonsko	3,8	164,2	512,0	803,8	2 717,8	550,2	79
Finsko	6,0	431,3	754,2	1 424,3	17 333,6	1261,0	310
Francie *	0,0	6,5	11,0	19,0	756,9	15,8	34 836
Chorvatsko	6,0	36,7	66,8	122,7	967,4	101,7	556
Irsko	4,6	57,5	389,8	675,6	1 865,9	423,3	166
Itálie	0,1	11,5	22,4	44,6	1 287,4	38,2	7 903
Litva	39,4	577,8	1 213,5	1 480,0	2 215,9	1088,1	60
Lotyšsko	17,5	224,6	364,0	647,9	2 524,6	542,6	119
Lucembursko	5,3	15,2	21,2	30,0	113,4	25,4	102
Maďarsko	2,9	16,2	25,7	42,1	525,1	36,8	3 155
Malta	0,2	1,1	2,8	5,8	26,6	4,6	68
Německo	0,3	8,3	19,0	40,6	891,1	32,5	11 002
Nizozemsko	7,0	32,8	70,4	122,6	523,0	94,8	355
Polsko	3,3	76,8	111,9	159,6	633,7	126,2	2 477
Portugalsko	0,2	8,3	16,5	31,7	888,4	29,8	3 092
Rakousko	0,1	15,4	27,4	47,8	466,9	40,0	2 095
Rumunsko	1,4	42,1	61,4	88,6	814,6	74,9	3 181
Řecko	0,2	8,2	14,6	26,0	575,2	21,5	6 137
Slovensko	0,4	7,2	11,7	19,8	359,8	16,8	2 927
Slovinsko	6,9	35,8	64,4	117,2	555,6	95,6	212
Španělsko	0,0	18,4	34,9	68,9	1 750,2	62,1	8 131
Švédsko	8,7	345,0	670,0	1 291,2	19 163,2	1404,4	290

Poznámky: Francie – zahrnuta pouze metropolitní Francie (území státu v Evropě, bez pěti zámořských regionů). Kypr – data za LAU nedostupná jak na Eurostatu, tak na webu CYSTAT.

Tabulka 1.2 Statistické charakteristiky počtu obyvatel základních administrativních jednotek států EU (vlastní zpracování z dat o LAU podle Eurostat k 1. 1. 2021).

Stát	Počet obyvatel						Počet LAU
	Min.	Q1	Q2	Q3	Max.	Průměr	
Belgie	78	7 422	12 562	21 431	531 420	19 894	581
Bulharsko	714	5 346	9 776	20 346	1 307 439	25 807	265
Česko	0	218	442	955	1 335 084	1 710	6 258
Dánsko	93	30 332	43 089	59 752	644 431	59 327	99
Estonsko	89	5 111	7 525	13 065	437 811	16 858	79
Finsko	88	2 702	6 066	14 649	653 835	17 824	310
Francie *	0	198	454	1 145	2 187 526	1 856	34 836
Chorvatsko	171	1 593	2 629	4 904	767 131	6 964	556
Irsko	9 862	21 562	26 936	34 794	63 612	28 686	166
Itálie	29	991	2 420	6 256	2 783 809	7 498	7 903
Litva	1 821	16 706	25 119	37 526	559 122	44 688	60
Lotyšsko	937	3 276	6 374	12 867	614 618	15 904	119
Lucembursko	874	2 076	3 145	5 616	124 509	9 291	102
Maďarsko	8	325	788	1 907	1 723 836	3 084	3 155
Malta	244	2 713	4 527	11 713	31 789	7 590	68
Německo	0	616	1 745	5 472	3 664 088	7 553	11 002
Nizozemsko	947	21 410	30 723	49 201	872 757	49 035	355
Polsko	1 290	4 882	7 505	13 204	1 794 166	15 448	2 477
Portugalsko	43	509	1 179	2 836	66 250	3 416	3 092
Rakousko	41	1 142	1 822	3 181	1 920 949	4 264	2 095
Rumunsko	121	2 011	3 040	4 870	2 158 169	6 944	3 181
Řecko	0	144	336	735	664 046	1 763	6 137
Slovensko	0	332	672	1 411	104 376	1 865	2 927
Slovinsko	327	2 881	4 848	10 403	294 464	9 948	212
Španělsko	3	153	523	2 416	3 305 408	5 828	8 131
Švédsko	2 387	10 015	16 080	36 215	975 551	35 791	290

Poznámky: Francie – zahrnuta pouze metropolitní Francie (území státu v Evropě, bez pěti zámořských regionů). Kypr – data za LAU nedostupná jak na Eurostatu, tak na webu CYPSTAT.

Příloha 2 – Statistické charakteristiky vyšších administrativních jednotek států EU

Tabulka 2.1 Statistické charakteristiky rozlohy a počtu obyvatel a nejvyšších administrativních jednotek států EU (vlastní zpracování z dat o LAU podle Eurostat k 1. 1. 2021).

Stát	Rozloha (km ²)		Počet obyvatel		Počet jednotek
	Medián	Průměr	Medián	Průměr	
Belgie	13 625,5	10 229,8	3 667 032	3 852 774	3
Bulharsko	3 554,5	3 966,6	168 369	243 828	28
Česko	5 305,1	6 786,9	585 580	665 336	14
Dánsko	7 226,3	7 420,8	843 513	991 912	5
Estonsko	2 773,1	2 897,7	33 529	88 786	15
Finsko	16 059,3	20 422,4	177 161	286 483	19
Francie *	23 669,5	23 643,5	1 856 221	2 474 674	18
Chorvatsko	2 638,6	2 693,4	130 267	184 373	21
Irsko	2 012,6	2 658,7	122 530	182 341	26
Itálie	14 446,1	15 103,4	1 737 977	2 962 878	20
Litva	6 304,6	6 528,7	162 940	268 130	10
Lucembursko	217,7	215,5	27 454	52 894	12
Maďarsko	4 394,1	4 651,3	360 233	486 539	20
Německo	20 239,2	22 344,4	3 287 482	5 193 969	16
Nizozemsko	2 478,3	2 601,9	1 000 461	1 215 217	12
Polsko	18 219,0	18 394,4	2 121 229	2 250 883	17
Portugalsko	3 237,7	3 689,0	247 453	422 487	25
Rakousko	9 536,5	9 320,3	760 105	992 518	9
Rumunsko	5 536,9	5 676,2	460 770	525 934	42
Řecko	9 461,6	10 130,2	577 903	831 965	13
Slovensko	5 628,1	5 413,4	660 063	604 915	8
Španělsko	10 977,0	26 567,5	1 868 913	2 502 874	19
Švédsko	10 557,4	19 394,5	287 502	494 252	21

Poznámky: Francie – zahrnuta pouze metropolitní Francie (území státu v Evropě, bez pěti zámořských regionů). Kypr – data za LAU nedostupná jak na Eurostatu, tak na webu CYSTAT. Lotyšsko, Malta a Slovinsko mají pouze jednu úroveň hierarchie administrativního členění, která je uvedena v základních jednotkách.

Tabulka 2.2 Statistické charakteristiky rozlohy a počtu obyvatel a druhé nejvyšších administrativních jednotek států EU (vlastní zpracování z dat o LAU podle Eurostat k 1. 1. 2021).

Stát	Rozloha (km ²)		Počet obyvatel		Počet jednotek
	Medián	Průměr	Medián	Průměr	
Belgie	3 007,0	2 790,0	1 164 389	1 050 757	10
Česko	1 032,2	1 044,2	111 362	124 290	76
Francie *	5 994,7	5 720,3	536 779	673 324	94
Itálie	2 472,9	2 823,1	376 397	553 809	107
Maďarsko	509,8	533,3	33 744	46 563	174
Německo *	8 012,4	8 500,9	2 054 178	2 550 629	19
Polsko	792,5	837,9	75 625	102 243	373
Portugalsko	212,2	301,1	15 158	35 136	307
Rakousko	797,3	856,4	61 421	91 193	98
Řecko	1 639,0	1 804,0	97 044	148 158	73
Slovensko	586,2	636,7	61 993	72 095	76
Španělsko	8 050,0	8 554,6	519 361	803 133	59

Poznámky: Francie – zahrnuta pouze metropolitní Francie (území státu v Evropě, bez pěti zámořských regionů). Německo – jako druhý nejvyšší stupeň jsou zde využity Regierungsbezirk. Obsaženy jsou pouze státy s tímto stupněm hierarchie administrativního členění.

Tabulka 2.3 Statistické charakteristiky rozlohy a počtu obyvatel a třetí nejvyšších administrativních jednotek států EU (vlastní zpracování z dat o LAU podle Eurostat k 1. 1. 2021).

Stát	Rozloha (km ²)		Počet obyvatel		Počet jednotek
	Medián	Průměr	Medián	Průměr	
Belgie	661,0	714,0	203 231	268 789	43
Česko	323,9	382,3	31 575	45 567	205
Francie *	1 637,5	1 706,6	133 220	207 731	332
Německo *	1 037,9	1 162,0	158 746	208 999	294

Poznámky: Francie – zahrnuta pouze metropolitní Francie (území státu v Evropě, bez pěti zámořských regionů). Německo – jako třetí nejvyšší stupeň jsou zde využity Landkreis. Obsaženy jsou pouze státy s tímto stupněm hierarchie administrativního členění.

Příloha 3 – Hierarchie administrativního členění členských států EU

Tabulka 3.1 Hierarchie administrativního členění členských států EU (vlastní zpracování z dat o LAU podle Eurostat a statistických úřadů členských států k 1. 1. 2021)

Stát	Hierarchie administrativního členění									
	Nejvyšší úroveň		Druhá úroveň		Třetí úroveň		Čtvrtá úroveň		Nejnižší úroveň *	
	Název	Počet	Název	Počet	Název	Počet	Název	Počet	Název	Počet
Belgie	Région	3	Province	10	Arrondissement	43	-	-	Commune	581
Bulharsko	Oblast	28	-	-	-	-	-	-	Obština	265
Česko	Kraj	14	okres	76	Správní obvod ORP	205	-	-	Obec	6 258
Dánsko	Region	5	-	-	-	-	-	-	Kommune	99
Estonsko	Maakond	15	-	-	-	-	-	-	Omavalitsus	79
Finsko	Maakunta	19	-	-	-	-	-	-	Kunta	310
Francie	Région	18	Département	94	Arrondissement	332	Canton	2 054	Commune	34 836
Chorvatsko	Županija	21	-	-	-	-	-	-	Općina	556
Irsko	County	26	-	-	-	-	-	-	Local council	166
Itálie	Regione	20	Provincia	107	-	-	-	-	Comune	7 903
Kypr *	Eparchía	6	-	-	-	-	-	-	Koinótita	615
Litva	Apskritis	10	-	-	-	-	-	-	Savivaldybė	60
Lotyšsko	-	-	-	-	-	-	-	-	Novads	119
Lucembursko	Canton	12	-	-	-	-	-	-	Commune	102
Maďarsko	Megye	20	Járás	174	-	-	-	-	Város (község)	3 155
Malta	-	-	-	-	-	-	-	-	Kunsilli lokali	68
Německo *	Bundesland	16	Regierungsbezirk	19	Landkreis	294	-	-	Gemeinde	11 002
Nizozemsko	Provincie	12	-	-	-	-	-	-	Gemeente	355
Polsko	Województwo	17	Powiat	373	-	-	-	-	Gmina	2 477
Portugalsko	Distrikt	25	Concelho	307	-	-	-	-	Freguesia	3 092
Rakousko	Bundesland	9	Bezirk	98	-	-	-	-	Gemeinde	2 095
Rumunsko	Județ	42	-	-	-	-	-	-	Comuna	3 181
Řecko	Periferiyata	13	Perifereiakés enótites	73	-	-	-	-	Dímos	6 137
Slovensko	Kraj	8	Okres	76	-	-	-	-	Obec	2 927
Slovinsko	-	-	-	-	-	-	-	-	Občina	212
Španělsko	Comunidad autónoma	19	Provincia	59	-	-	-	-	Municipio	8 131
Švédsko	Län	21	-	-	-	-	-	-	Kommun	290

Poznámky: Německo – Pro druhou úroveň v Německu byly využity jednotky Regierungsbezirk a pro třetí úroveň Landkreis, i když se nenacházejí ve všech spolkových zemích. Kypr – do počtu jednotek jsou započítány i ty, jenž leží na území okupované Severokyperskou tureckou republikou. Pro země, jejichž základní úroveň obsahuje i jiné celky jako např. vojenské újezdy, městské části apod. byl v tomto případě použit název nejčastějšího typu j